

PESNICI DRAINCU U POHODE

Autor Ljuba
 Wednesday, 04 August 2010
 Poslednji put a¾urirano Friday, 22 April 2011

04.08.2010. godine u Trbunju, kod Blaca, rodnom mestu Radeta Drainca, povodom obele¾avanja njegovog rođendana odr¾ana je po prvi put manifestacija *PESNICI DRAINCU U POHODE* koju su zajedni¾ki organizovali Kulturni centar KruÅjevac i Narodna biblioteka Raka Drainac iz Blaca. U Trbunju su govorili: Prof. Dr Tiodor RosiÅ, Prof. Dr Milisav SaviÅ, Prof. Dr Branko RistiÅ, Ljubodrag ObradoviÅ, Moma DragiÅeviÅ, Jelena ProtiÅ PetronijeviÅ, NebojÅa LapÅeviÅ, ÅivanoviÅ, Tomislav SimiÅ, Miroslav PaniÅ i Vitomir JovanoviÅ D¾ogurda, a za muzi¾ki trenutak pobrinuo se Rade KoÅaninin na fruli.

Iste veÅeri u KruÅjevcu, u Klubu Kck, odr¾ano je knji¾evo veÅeÂ istim povodom, sa istim Â uÅesnicima kojima su se pridruili: Veljko Stambolija (koji je govorio prigodan tekst i svoju poeziju povodom obele¾avanja 15 godina OLUJE Â - kada je 04.08.1995. godine, hrvatska vojska zapoÅela je akciju "Oluja" u kojoj je prognano oko 200.000 Srba, a okoÂ 2.000 ih je ubijeno ili nestalo), Mr. Spasoje Å½. MilovanoviÅ, Jelena DjordjeviÅ,Â Svetlana DjurdjeviÅ i Dragoslav DjordjeviÅ. Pogledaj fotografije i osetite deliÅ atmosfere.

Izvor POLITIKA - Originalni tekst

Dole klaviri, gitare i mandoline

Bilo je oÅigledno da se Drainac buni protiv akademizma, protiv Åiftinskog morala, protiv malograÅanske etike i estetike. Na koji naÅin se buni? Na onaj najefikasniji i najriziÅniji naÅin: skandalom, provokacijom, Åokovima. Sebe je proglasio za âĖneprijatelja akademija, crkava i muzejaâĖ, vikao je: âĖDole klaviri, gitare i mandolineâĖ.

Â
 Prvi neposredniji susret sa DrainÅevom poezijom doÅiveo sam u jesen 1955. godine, kada sam doÅiao na studije u Beograd. Tek tu, u tada veoma bogatim antikvarnicama, mogle su se naÅti knjige koje se u naÅjim provincijskim zabitima nisu mogle dobiti ni za lek: predratna izdanja MiloÅa Crnjanskog, Rastka PetroviÅa, MomÅila NastasijeviÅa, Rada Drainca. SeÅtam se da je tada grupa mlaÅih pesnika, koja se okupljala u Åuvenoj âĖPreÅernovoj kletiâĖ, s najveÅtom straÅju u ne kult pesnika iz Toplice. TaÅnije reÅeno, kult takvog tipa pesnika, boema i buntovnika, kakvi su i sami pokuÅjavali da budu. Ja sam tada najviÅje voleo stihove Crnjanskog, Rastka PetroviÅa, Remboa, Apolinera. Â to znaÅi da sam, ÅitajuÅi Rastka i Apolinera, bio na putu da otkrijem i Drainca.

Prvi susret sa DrainÅevom poezijom morao je biti zbunjujuÅi: u njoj je sve bilo novo i neoÅektivano. Svaka je pesma bila programska, a pobuna je bila ceo program. Na prvi pogled je bilo oÅigledno da se Drainac buni protiv akademizma, protiv Åiftinskog morala, protiv malograÅanske etike i estetike. Na koji naÅin se buni? Na onaj najefikasniji i najriziÅniji naÅin: skandalom, provokacijom, Åokovima. Sebe je proglasio za âĖneprijatelja akademija, crkava i muzejaâĖ, vikao je: âĖDole klaviri, gitare i mandolineâĖ. Pisao je da âĖtreba pljunuti u bradu Frojdu i BergsonuâĖ, i da âĖdinamitom treba razneti ovaj bordel civilizacijeâĖ i âĖkonjuÅnicu kultureâĖ. Da to ne bi uradili drugi, sam je sebe proglasio za âĖpijancaâĖ, âĖkockaraâĖ, za âĖza za âĖzapaÅaâĖ, âĖporoÅnog ljubavnikaâĖ i âĖvagabundaâĖ. Za svoje druÅtvo je izabrao âĖstrvinara, pesnika, zidara i s s svoju publiku proglasio je koÅijaÅe, sluÅavke, portire i konje. Njegov Amor je âĖpacov u veÅjerniciâĖ, njegov âĖnovi Apol rumunski d¾okejaâĖ, njegova muza je, kako sam kaÅe, âĖjedna ordinarna droljaâĖ, a svoju liru je napravio âĖod prazne k ÅubretaâĖ. Kao da gleda neki velelepni SunÅev zalazak, ili vrhove Himalaja, ili Keopsovu piramidu, ili neko od svetskih Åuda, on oduÅevljeno uzvikuje: âĖKakav realistiÅan izmet na mome tanjiru!âĖ. I taman Åito ste pomislili da ste ono najdrastiÅnije preturili preko glave, on pred vas iznese neÅito joÅ drastiÅnije:

Bankar debela svinja
 Bakalinove bubrege jede iz tanjira.

Njegova poezija je prepuna svega onoga Åito provocira, vreÅa, Åokira i skandalizuje. On je u poeziju uveo pisoare i javne kuÅe, a javnosti je predstavio i svoju mansardu, u kojoj âĖkao jedini portre na zidu visi stari kaput i velurske pantaloneâĖ, i u kojoj âĖbeli kiÅobranâĖ njegove âĖzodbegle drage... sluÅi umesto aba¾uraâĖ. To Åito sebe Åesto proglaÅava za genija da kaÅe âĖ“ moÅda opet da to ne bi uradili drugi âĖ“ kako je âĖizgubio... pola veka u pisanju slabih stihovaâĖ, da kaÅe k njegova poezija âĖzmlaka kao julske baruÅtineâĖ, i da je ceo njegov Åivot bio âĖÅubriÅte pod maskom poezije i lirizmaâĖ. ovo samokritika ili koketerija? Â ta je istina a Åita je laÅ¾? Â ta je lice a Åita je maska, Åita je Åiminka? Je li njegova pobuna zaista pobuna ili je samo parada i poza?

Tokom godina, kad god sam se vraÅao DrainÅevim knjigama, sve upornije mi se nametalo jedno neobiÅno pitanje: ko je Rade Drainac? I, kako su godine prolazile, sve ubedljivijim mi se Åinio sledeÅi odgovor: Rade Drainac je knji¾evni lik, knji¾evni junak, koga je izmislio, stvorio, napisao, Radojko JovanoviÅ iz Trbnja.

Kao što je Fernando Pessoa izmislio pesnike Alvara de Kampuaja, ili Alberta Kajera, ili Rikarda Reisa, i umesto njih napisao, i pod njihovim imenima objavio, nežnjihova pesnička dela; i kao što je naš slikar Dušan Otačević stvorio sliku Dimića, aju je biografiju izmislio Branko Vučićević, a aji je slikarski opus naslikao sam Otačević, tako je i Radojko Jovanović izmislio i stvorio Rada Drainca: dao mu je ime, lik, karakter, biografiju, pesničko delo, ulogu, poslanje i zadatak. Kakav zadatak? Da se buni, da okira, da provocira, da skandalizuje, da glumi, da u glumi kao i u svemu drugom preteruje, a naje tim zadovoljstvom, da prelazi granice takozvanog dobrog ukusa. Jednom reju, zadatak Rada Drainca je bio da radi sve ono što nije mogao da radi Radojko Jovanović, i da bude sve ono što nije mogao da bude Radojko Jovanović. Mogli bismo ak kazati da je Rade Drainac oslobodeni Radojko Jovanović.

Rade Drainac je hrabro i dosledno igrao ulogu koja mu je namenjena. Stavljao je na lice najokantnije maske, mazao debele slojeve najprovokativnije aminke; tako maskiran pretvarao se u najvećeg putnika i u najkosmopolitskijeg pesnika za koga zna srpska poezija: u njegovim pesmama se dime Pariz i Liverpul, cveta Firenca, iz mora izranjaju Fidži, Samoa, Maršalska ostrva i Melanezijski arhipelag. Drainac se u Sajgonu ili na Novoj Gvineji oseća, navodno, kao kod kuće. Sve to deluje kao veliki vatromet koji se ne gasi, kao dinovska dekoracija i scenografija, koje zasenjuju. Međutim, iza tih zasenjujućih dinovskih panorama pojavljaju se, mnogo dragoceniji, problesci autentične poezije. Tih problesaka moćda najviše ima u pesmi pod rečitim naslovom ŽKad pesnik bez laćnih stihova u srcu prispe u rodni kraj. U toj dragocenoj pesmi vidimo žvrane na suncokretu, žMesec u boci rakije, žcrne perunike, a pred nas iskrsava i jedan kolosalan buva. Neki od ovih stihova moćda nagovećavaju i neke od slika Boće Ilića.

Tokom celog svog ivota, svakom svojom pesmom, svakim svojim tekstom, Drainac se trudio da nas iznenadi i okira. Međutim, on će nas najviše iznenaditi onda kad progovori mirno i prirodno, bez poze, afektacije i preterivanja. Na umu imam jednu od njegovih predsmrtnih pesama, pod naslovom ŽNirvana:

Umne noćti ko javori sinji
 Tamom grobnom leće mi na dlanu.
 Bolestan sam mnogo, mnogo.
 Jedinu zvezdu u ovoj pustinji,
 Vidim svoju ranu.

Ovaj jampion skandala, poze i provokacije odjednom kaće nešto jednostavno: žBolestan sam mnogo, mnogo. I okirao nas tom jednostavnoću. Kao da su, u suočenju sa smrću, spale sve maske, i kao da je skinuta sva iminka. Ima trenutaka kad pomišljam da je cela Drainčeva poezija, puna buke i besa, egzotike i kosmopolitizma, imire i afektacije, napisana zato da bi dala tećinu ovom jednostavnom stihu, i da bi ga ućinila potresnim. Stihovi žNirvane ukazuju mi se kao neoćekivana poenta celokupne Drainčeve poezije. Ona rana, koja je jedina zvezda, obasjava nam neke nepoznate i zatamnjene predele u Drainčevom pesničkom svetu.

Ljubomir Simović

Rodna kuća Radeta Drainca u Trbunju

NIRVANA

Umne noćti ko javori sinji
 Tamom grobnom leće mi na dlanu
 Bolestan sam mnogo... mnogo!
 Jedinu zvezdu u ovoj pustinji
 Vidim svoju ranu.

Pritisla me stidna ćalost
 ko olovna ploća.
 Nigde jedan vedar dan!

Slomila me tu¼na malaksalost
na ljubav, ¼ivot i san.

Hteo bih samo
u rodni kraj da odem ¼to pre
i da umrem tamo,
zaboravljaju¼i sve.

A kad me na dasci
put groblja ponesu volujska kola,
kao nekad u mladosti,
nada mnom da zapla¼u od istinskog bola
bele breze, tu¼ne od starosti.

To su zadnji snovi
u no¼ima ¼umnim ko javori sinji,
otvoreni kao rane,
koje u ovoj pustinji
gnojem kaplju poslednje dane.

(C) Rade Drainac